

Αυτοκίνητα υπαγόμενα σε υποχρεωτική ασφάλιση

Νέες Μορφές οχημάτων
Νομολογία ΔΕΕ & Εξέλιξη στο
Δίκαιο της ΕΕ

Ιωάννης Μ. Παπαδόπουλος
Δικηγόρος Αθηνών
Διευθυντής Νομικής Υπηρεσίας της Ασφαλιστικής Εταιρίας
«Ευρωπαϊκή Ένωση-Ασφάλεια Μινέττα»

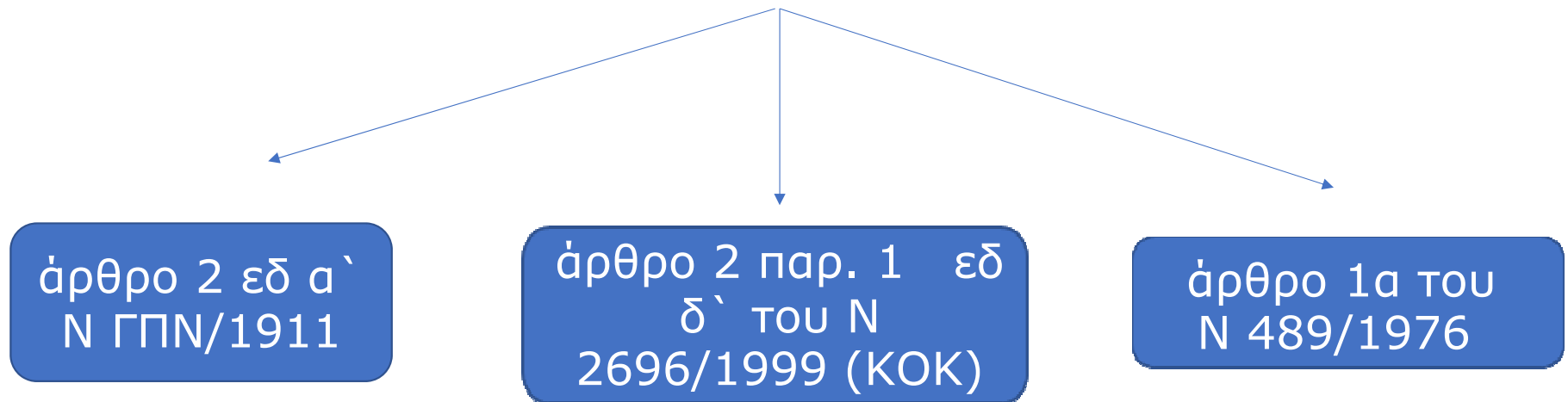

Ανακύπτοντα ερωτήματα

- Τα οχήματα αυτά υπάγονται στην έννοια του «αυτοκινήτου» κατά το Νόμο ;
- Υπόκεινται σε υποχρεωτική ασφάλιση της αστικής ευθύνης του κυρίου, κατόχου και οδηγού τους έναντι τρίτων ;
- Τι προβλέπει η ελληνική νομοθεσία για τα οχήματα αυτά ;
- Τι προβλέπει αντίστοιχα το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι συναφείς αποφάσεις του ΔΕΕ ;
- Γεννάται ευθύνη του ΕΚ ενόσω τα οχήματα αυτά είναι ανασφάλιστα;

Προσδιορισμός της έννοιας του αυτοκινήτου στην ελληνική νομοθεσία

	Ν ΓΠΝ/1911	Ν 489/1976	Ν 2696/1999 (ΚΟΚ)
Όχημα	☒	☒	☒
Μηχανοκίνητο	☒	☒	☒
Μεταφορά προσώπων ή πραγμάτων και ρυμούλκηση			☒
Ηλεκτροκίνητο		☒	
Ρυμουλκούμενο συζευγμένο ή μη		☒	
Ποδήλατο εφοδιασμένο με βοηθητικό κινητήρα		☒	
Κίνηση επί εδάφους όχι επί τροχιών	☒	☒	☒

Επισημάνσεις επί των ορισμών

Ως προς τον προορισμό – τη χρήση του αυτοκινήτου κατά το Ν. ΓΠΝ/1911

- Δεν εξετάζεται ο σκοπός για τον οποίο αυτό προορίζεται, δηλαδή για τη μεταφορά προσώπων ή πραγμάτων
- Δεν απαιτείται το όχημα να κινείται σε δρόμο (ιδιωτικό ή δημόσιο). Αρκεί το γεγονός ότι κινείται στο έδαφος.
- Δεν εξετάζεται η ανώτατη ταχύτητα την οποία μπορεί να αναπτύξει το αυτοκίνητο.
- Δεν είναι απαραίτητο να έχει αριθμό κυκλοφορίας

Συμπερασματικά υπάγονται στην έννοια του αυτοκινήτου:

- Snowmobile
- Ηλεκτρικά σκούτερ
- Golf carts, golf buggies
- Segway
- Μη ταξινομημένα οχήματα

Αυτοκίνητα υποκείμενα σε υποχρεωτική ασφάλιση

Προϋποθέσεις αρθ 2 παρ.1 Ν. 489/1976

1. Πλήρωση των όρων του αυτοκινήτου κατά την ως άνω έννοια (άρθρο 1 περ. α Ν. 489/1976)
2. Κυκλοφορία εντός Ελλάδος επί οδού
3. Χορήγηση της αδειας κυκλοφορίας και πινακίδων κυκλοφορίας *

- Εξαιρούνται όσα έχουν τεθεί σε καθεστώς Ακινησίας

(*Το τρίτο εδάφιο της παρ.1 προστέθηκε με την παρ.1 άρθρου 26 Ν.4141/2013, ΦΕΚ Α 81/5.4.2013. Έναρξη ισχύος από 15.4.2013.)

Ως τέτοια νοείται και η κυκλοφορία επί γηπέδου προσιτού στο κοινό ή σε κύκλο δικαιούμενων προσώπων να συχνάζουν σε αυτό

Αδιάφορη η εν τοις πράγμασι κίνηση ή λειτουργία του αυτοκινήτου

Υπόχρεος: ο κύριος ή κάτοχος του αυτοκινήτου

Εξαιρούνται από την υποχρεωτική ασφάλιση

- Τα αυτοκίνητα που ανήκουν κατά κυριότητα στο Δημόσιο
- Τα αυτοκίνητα ιδιοκτησίας ξένων κρατών υπό τον όρο αμοιβαιότητας
- Αυτά που ανήκουν σε διακυβερνητικούς οργανισμούς (ΟΗΕ, ΕΕ) κ.λ.π

Οι θέσεις της ελληνικής Νομολογίας

ΑΠ 23/1989 (Ολομέλεια)

- Πρόκληση ατυχήματος από λεωφορείο ευρισκόμενο σε χώρο συνεργείου επισκευής οχημάτων- τραυματισμός τεχνίτη κατά την θέση αυτού σε κίνηση

Κρίθηκε ότι:

- Το συνεργείο εξομοιώνεται με γήπεδο προσιτό σε αριθμό δικαιούμενων προσώπων να συχνάζουν σε αυτό (πελάτες, προσωπικό)
- Υποχρέωση προς αποζημίωση του Ασφαλιστή

ΑΠ 1007/2011

- Παράσυρση σκιέρ από μηχανοκίνητο έλκηθρο (snowmobile) επί χιονοδιαδρόμου – αγωγή κατά ΕΚ για αποζημίωση

Κρίθηκε ότι:

- Κρίσιμα στοιχεία χαρακτηρισμού της έννοιας του αυτοκινήτου και την υπαγωγή του στην υποχρεωτική ασφάλιση
 1. Προορισμός: κίνηση επί εδάφους
 2. Μηχανική δύναμη
 3. Πρόκληση ζημίας κατά την κυκλοφορία επί οδού [ως οδός νοείται και κάθε χώρος προσιτός στο κοινό ή σε κύκλο δικαιούμενων προσώπων να συχνάζουν σε αυτόν, όπως είναι ο χιονοδιάδρομος (πίστα)]
- Υπάγεται το snowmobile στην έννοια του αυτοκινήτου
- Είναι υποχρεωτική η ασφάλισή του
- Ευθύνη ΕΚ

ΑΠ 426/2015

- Πρόκληση ατυχήματος από περνοφόρο ανυψωτικό μηχάνημα σε εξωτερικό αύλειο χώρο φορτοεκφορτώσεων ιδιωτικής επιχείρησης – τραυματισμός πεζού κατά την κίνηση του μηχανήματος

Κρίθηκε ότι:

- Υπάγεται ο ως άνω χώρος στην έννοια της οδού
- Εμπίπτει το εν λόγω μηχάνημα στην έννοια του αυτοκινήτου (το αυτοκίνητο βρίσκεται σε «κυκλοφορία»)
- Υποχρέωση προς αποζημίωση του Ασφαλιστή

Προσδιορισμός της έννοιας του αυτοκινήτου και της κυκλοφορίας οχήματος υποκείμενης σε υποχρεωτική ασφάλιση στην ΕΕ

Οδηγία
2009/103/ΕΚ

Βασικά σημεία οδηγίας

1. Στοιχεία ορισμού οχήματος (αρθ. 1, παρ. 1):

- ✓ Οποιοδήποτε αυτοκίνητο όχημα
- ✓ Προοριζόμενο να κινείται επί εδάφους
- ✓ Με μηχανική δύναμη
- ✓ Όχι επί σιδηροτροχιών
- ✓ Οποιοδήποτε ρυμουλκούμενο όχημα συζευγμένο ή μη μετά του κυρίως αυτοκινήτου οχήματος

2. Υποχρέωση κρατών μελών κάλυψης από ασφάλιση της αστικής ευθύνης σχετικής με την κυκλοφορία των οχημάτων με συνήθη στάθμευση στο έδαφός τους (αρθ. 3, παρ. 1).

3. Παρέκκλιση από υποχρεωτική ασφάλιση (αρθ. 5):

- ✓ Για ορισμένα, φυσικά ή νομικά πρόσωπα, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου
- ✓ Για ορισμένους τύπους οχημάτων ή για ορισμένα οχήματα με ειδική πινακίδα κυκλοφορίας
 - ❖ Σύνταξη καταλόγου + κοινοποίηση σε κράτη μέλη και στην Επιτροπή

4. Ίδρυση οργανισμού αποζημίωσης υλικών ζημιών ή σωματικών βλαβών που προκαλούνται από οχήματα αγνώστων στοιχείων ή για τα οποία δεν εκπληρώθηκε η ως άνω υποχρέωση ασφάλισης (αρθ. 10, παρ. 1).

Νομολογία ΔΕΕ

Απόφαση C-162/13 (Vnuk)

- Έννοια του όρου «κυκλοφορία» - Πρόκληση ατυχήματος από τρακτέρ με ρυμουλκούμενο στον προαύλιο χώρο αγροκτήματος κατά την οπισθοπορεία.

Κρίθηκε ότι:

- «Κυκλοφορία» = κάθε χρησιμοποίηση οχήματος που ανταποκρίνεται στη συνήθη χρήση του οχήματος αυτού
- > δεν ερμηνεύεται στενά ως «οδική κυκλοφορία» - «ανεξαρτήτως του εδάφους»
- > καλύπτεται ο ελιγμός του τρακτέρ στον προαύλιο χώρο αγροκτήματος

Απόφαση C-514/16 (Rodrigues de Andrade)

- Πρόκληση θανατηφόρου ατυχήματος από γεωργικό ελκυστήρα εν στάσει σε χωματόδρομο, με τον κινητήρα σε λειτουργία για την ενεργοποίηση αντλίας ψεκασμού ζιζανιοκτόνου.

Κρίθηκε ότι:

- Όχημα ευρισκόμενο σε «κυκλοφορία»:
 - Ανεξαρτήτως εδάφους
 - Ανεξαρτήτως λειτουργίας του κινητήρα
 - Ανεξαρτήτως αν κινείται ή βρίσκεται εν στάσει
 - Οποιαδήποτε χρήση συνδεόμενη με τη λειτουργία του ως μέσου μεταφοράς
- Ο γεωργικός ελκυστήρας συνιστά όχημα
- Εν προκειμένω χρήση του ως μηχανήματος εργασίας δεν εμπίπτει στην έννοια της «κυκλοφορίας οχημάτων»

Απόφαση C-334/16 (Torreiro)

- Ανατροπή στρατιωτικού τροχοφόρου οχήματος σε χώρο στρατιωτικών ασκήσεων – τραυματισμός επιβάτη στρατιωτικού

Κρίθηκε ότι:

- Το επίμαχο όχημα συνιστά «όχημα» κατά το αρθ. 1 της Οδηγίας
- «Κυκλοφορία οχήματος»
 - Κάθε χρησιμοποίηση οχήματος που ανταποκρίνεται στη συνήθη χρήση του οχήματος αυτού
 - Ανεξάρτητη από τα χαρακτηριστικά του εδάφους
- Αντίθεση προς την Οδηγία εθνική ρύθμιση περί εξαίρεσης από κάλυψη ασφάλισης ζημιών επερχόμενων σε εδάφη «μη κατάλληλα για κυκλοφορία»

Απόφαση C-80/17 (Juliana)

- Όχημα σταθμευμένο εντός ιδιόκτητου οικοπέδου από επιλογή του κυρίου του να παύσει πλέον να το οδηγεί – Πρόκληση ατυχήματος από τον υιό της ιδιοκτήτριας και εν αγνοία αυτής

Κρίθηκε ότι:

➤ Υποχρέωση ασφάλισης και όταν

1. Το όχημα βρίσκεται :

- ✓ σταθμευμένο από επιλογή του ιδιοκτήτη, χωρίς πρόθεση μελλοντικής χρησιμοποίησής του
- ✓ Σε λειτουργική κατάσταση

2. Δεν έχει αποσυρθεί προσηκόντως από την κυκλοφορία (είναι ακόμη ταξινομημένο)

- ### ➤ Παράβαση της άνω υποχρέωσης -> δυνατότητα ΕΚ να ασκήσει αγωγή όχι μόνο κατά του ευθυνομένου ή των ευθυνομένων για το ατύχημα, αλλά **και κατά του κυρίου** αυτού, **ανεξάρτητα από την αστική ευθύνη** του τελευταίου από την πρόκληση του ατυχήματος

Πρόταση οδηγίας του ΕC και του
CoE για την τροποποίηση της
οδηγίας 2009/103/ΕΚ

Αρθ. 1 οδηγίας 2009/103/ΕΚ: ως «όχημα» νοείται οιοδήποτε αυτοκίνητο όχημα προοριζόμενο να κινείται επί του εδάφους διά μηχανικής δυνάμεως και μη κινούμενο επί σιδηροτροχιών, ως επίσης και οιοδήποτε ρυμουλκούμενο όχημα, συζευγμένο ή μη μετά του κυρίως αυτοκινήτου οχήματος·

Πρόταση τροποποίησης με παρεμβολή σημείου 1^α:

΄Κυκλοφορία οχήματος΄: «οποιαδήποτε χρήση τέτοιου οχήματος που προορίζεται συνήθως να χρησιμεύει ως μέσο μεταφοράς, η οποία ανταποκρίνεται στη συνήθη λειτουργία του εν λόγω οχήματος, ανεξαρτήτως των χαρακτηριστικών του οχήματος και ανεξαρτήτως του εδάφους στο οποίο χρησιμοποιείται το αυτοκίνητο όχημα και του αν το όχημα είναι ακινητοποιημένο ή κινείται.»

Συγκριτική προσέγγιση της ελληνικής νομοθεσίας και του Δικαίου της ΕΕ σχετικά με την έννοια του «αυτοκινήτου» και της υποχρεωτικής ασφάλισης

Έννοια του «αυτοκινήτου»

ΓπΝ/1911

Ν. 489/1976

Οδηγία
2009/103/ΕΚ

"όχημα" νοείται οιοδήποτε αυτοκίνητο όχημα προοριζόμενο να κινείται επί του εδάφους διά μηχανικής δυνάμεως και μη κινούμενο επί σιδηροτροχιών, ως επίσης και οιοδήποτε ρυμουλκούμενο όχημα, συζευγμένο ή μη μετά του κυρίως αυτοκινήτου οχήματος

- Ίδιες θετικές και αρνητικές προϋποθέσεις
- Ταυτόσημες έννοιες

Υποχρέωση ασφάλισης του αυτοκινήτου

Οδηγία 2009/103/ΕΚ

«κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε η αστική ευθύνη η σχετική με την κυκλοφορία οχημάτων με συνήθη στάθμευση στο έδαφός του να καλύπτεται από ασφάλιση»

Αρθ. 2 Ν.489/1976

1. Συνάρτηση υποχρέωσης με τη θέση σε κυκλοφορία επί οδού του αυτοκινήτου
2. «Οδός» = γήπεδο προσιτό στο κοινό ή σε κύκλο δικαιούμενων να συχνάζουν σε αυτό
3. Η υποχρέωση ασφάλισης υφίσταται διαρκώς από τη χορήγηση της αδειας κυκλοφορίας και των πινακίδων κυκλοφορίας, χωρίς να εξαρτάται από την εν τοις πράγμασι κίνηση ή λειτουργία του αυτοκινήτου, εκτός αν έχει τηρηθεί η διαδικασία της ακινησίας».

- Υφίσταται υποχρέωση για σύναψη σύμβασης ασφάλισης όταν το αυτοκίνητο δεν είναι ταξινομημένο, όταν δεν υπάρχει υποχρέωση χορήγησης άδειας κυκλοφορίας και πινακίδας αριθμού κυκλοφορίας ;
- Τι γίνεται σε περίπτωση ατυχήματος που προκαλείται από όχημα χωρίς πινακίδα κυκλοφορίας ;
- Τι ισχύει, αντίστοιχα, για τις νέες μορφές οχημάτων ως προς τα οποία δεν υφίσταται υποχρέωση χορήγησης άδειας κυκλοφορίας και πινακίδας κυκλοφορίας ;

Θέσεις ελληνικής θεωρίας και νομολογίας

Ο όρος «κυκλοφορία του οχήματος» δεν έχει την έννοια κινήσεως ή λειτουργίας αυτού αλλά την έννοια της εκ μέρους των αρμοδίων αρχών παραχωρήσεως στον ιδιοκτήτη ή τον κάτοχο του αυτοκινήτου (με τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας) του δικαιώματος να θέσει τούτο σε κυκλοφορία επί των οδών. (Α. Φλούδας, «*Αστική Ευθύνη εξ αυτοκινητικών ατυχημάτων*»)

➤ Νομολογία: Εφ.Αθ. 3284/1992

Προϋπόθεση ασφάλισης: η χορήγηση άδειας κυκλοφορίας

Δεν υπόκεινται σε υποχρεωτική ασφάλιση αυτοκίνητα που:

- ✓ Εισάγονται προς πώληση
- ✓ Δεν έχουν ταξινομηθεί
- ✓ Δεν τους έχει χορηγηθεί ακόμα η άδεια κυκλοφορίας

Καθοριστική σημασία για την έννοια της κυκλοφορίας: ο εκ της κυκλοφορίας του αυτοκινήτου δημιουργούμενος για τον τρίτο κίνδυνος. (Α. Κρητικός, «Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα», εκδ. 2008)

Αυτοκίνητο, που κυκλοφορεί χωρίς να είναι ταξινομημένο, χωρίς να έχει πινακίδες κυκλοφορίας, υπόκειται σε ασφάλιση.

Νομολογία:

- Εφ.Αθ. 3712/1993
- Α.Π. 404/1997
- Α.Π. 1007/2011

Θεμελίωση ευθύνης ΕΚ

- Κριτήριο για την υποχρέωση ασφάλισης: ο προορισμός του αυτοκινήτου να κυκλοφορεί
- Αυτοκίνητο μη προοριζόμενο να κυκλοφορεί -> όχι υποχρέωση ασφάλισης
 - ❖ αυτοκίνητα σε καθεστώς ακινησίας
 - ❖ προοριζόμενα μόνο για έκθεση (δοκιμαστικά μοντέλα, αντίκες)
- Όχημα που κυκλοφορεί παράνομα χωρίς πινακίδες κυκλοφορίας -> υποχρεούται σε ασφάλιση
- Θέση σε κυκλοφορία, σε εξαιρετικές περιπτώσεις (πχ. λόγω κατάστασης ανάγκης που αίρει το παράνομο), οχήματος μη προοριζόμενου να κυκλοφορεί (χωρίς πινακίδες κυκλοφορίας) -> όχι υποχρέωση ασφάλισης

(Ι.Ρόκας, «Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου 1994, σ.263, σημ. στην Εφ.Αθ. 3712/1993)

**Προσέγγιση του ζητήματος με βάση την
ευρωπαϊκή νομοθεσία και νομολογία**

Λαμβανομένων υπόψη ότι:

- Απαιτείται όπως τα κράτη μέλη εγκαθιδρύουν στην εσωτερική έννομη τάξη τους γενική υποχρέωση ασφάλισης οχημάτων (αρθ. 3 Οδηγίας).
- Επιτρέπεται παρέκκλιση για:
 1. Αυτοκίνητα ανήκοντα σε ορισμένα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου (άρθ. 5 παρ.1 Οδηγίας)
 2. Ορισμένους τύπους οχημάτων ή για οχήματα με ειδική πινακίδα κυκλοφορίας
 - ❖ Υποχρεωτική η σύνταξη ειδικού καταλόγου και η κοινοποίηση αυτού (άρθ. 5 παρ.2 Οδηγίας)
- Τα εξαιρούμενα από την ασφάλιση οχήματα πρέπει να αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο με τα οχήματα για τα οποία δεν έχει καλυφθεί η ασφαλιστική υποχρέωση.
- Στην Απόφαση C-80/17 ΔΕΕ (Juliana), ο Γενικός Εισαγγελέας M. Bobek αναφέρει : *«η πρώτη οδηγία δεν περιέχει κάποια ένδειξη ότι η έννοια της «κυκλοφορίας οχημάτων» περιορίζεται στην κυκλοφορία ταξινομημένων οχημάτων.*

Με βάση την κοινοτική νομοθεσία και τη νομολογία του ΔΕΕ :

- Τα μη ταξινομημένα αυτοκίνητα οχήματα, όπως τα οχήματα που δεν έχουν άδεια και πινακίδες κυκλοφορίας, υπόκεινται στην υποχρέωση ασφάλισης την οποία προβλέπει το άρθρο 3 παράγραφος 1 της οδηγίας 2009/103/ΕΚ
- εφόσον σταθμεύουν συνήθως στο έδαφος κράτους μέλους το οποίο δεν έχει εξαιρέσει αυτούς τους τύπους οχημάτων από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης αυτής.

Ευθύνη του Επικουρικού Κεφαλαίου

Εφόσον:

- **Με το γ' εδάφιο της παρ. 1 του αρθ. 2 Ν.489/1976**

-> δεν γίνεται αναφορά σε «συγκεκριμένους τύπους οχημάτων» ή σε «συγκεκριμένα οχήματα με ειδική πινακίδα», αλλά γίνεται αναφορά σε όλα γενικά τα οχήματα τα οποία δεν έχουν ταξινομηθεί ή δεν χρειάζεται να ταξινομηθούν.

- **Κατά το άρθρο 5 παρ.2 της Οδηγίας / Προοίμιο**

-> η αποζημίωση των θυμάτων ατυχημάτων που προξενούν ανασφάλιστα οχήματα θα πρέπει να καταβάλλεται από τον οργανισμό αποζημιώσεως του κράτους μέλους όπου συμβαίνει το ατύχημα

Ακόμη και αν θεωρηθεί ότι η Ελλάδα εγκύρως έχει εξαιρέσει από την υποχρέωση ασφάλισης τα μη ταξινομημένα οχήματα, το ΕΚ ευθύνεται για ατυχήματα που προκαλούνται από τέτοια οχήματα ενόσω αυτά είναι ανασφάλιστα

Εάν οι διατάξεις του άρθρου 2 παρ.1 του Ν. 489/1976 ερμηνευθούν ως θέτουσες ως προϋπόθεση για τη γέννηση της υποχρέωσης ασφάλισης ενός οχήματος την έκδοση άδειας κυκλοφορίας και την χορήγηση πινακίδων κυκλοφορίας, κάτι που διαπιστώνεται ότι είναι ασύμβατο προς το ενωσιακό δίκαιο και τις διατάξεις της Οδηγίας, ποιο δίκαιο θα εφαρμοσθεί κατά του εναγομένου Επικουρικού Κεφαλαίου ;

C-413/15 (Υπόθεση Farrell)

Η MIBI (ΕΚ Ιρλανδίας) αποτελεί κρατικό φορέα έναντι του οποίου επιτρέπεται η επίκληση διατάξεων οδηγίας δυνάμενων να έχουν άμεσο αποτέλεσμα.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!